

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

5 Vtrum aliqua religio pessit institui ad studium scientiæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

consonare euangelio patet ex officio illis commissio. sicut praeferunt Dominum in omne ciuitate bini. Hoc enim magis delegatis q̄ curatis, qui soli ad singulas alligant parochias, conuenit. Secundo rōne quare oportuit tales religiosos in huiusmodi ministerium assumere. propter multitudinem fidelis populi & difficultatem inueniendi curatos sufficiens & idoneos. Et sub hac secunda rōne includitur tertia, quia, de facto male consultum populo Christiano inuenitur sine hmoi supplemento, quod Deus dedit, & Romanus Pontifex gratiose suscipiendo approbat. Sed non omnes capiunt uerbum istud.

agrotantium curā, alij intercessionem, quae pro miseris atq; oppressis impenditur, exequentes, aut doctrinae insistentes, aut elemosinas pauperibus largientes, inter magnos atque summos uiros pro affectu suo, ac pietate uiguerunt. ergo sicut ad agrotantiū curam aliqua religio potest institui, ita etiam ad docendum populum per praedicationē, & alia huiusmodi opera.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, conuenienter religio institui potest ad opera uitae actiuae secundum quod ordinatur ad utilitatem proximorum, & ad obsequium Dei, & conuersionem diuini cultus. Magis autem procuratur utilitas proximorum per ea quae pertinent ad spiritualem animae salutem, q̄ per ea quae pertinent ad subueniendum corporali necessitati, quantum spiritus corporalibus sunt potiora. Vnde supra dictum est, q̄ elemosynae spirituales sunt corporalibus potiores. Hoc etiam pertinet magis ad obsequium Dei, cui nullum sacrificium est magis acceptum, quam zelus animarum, ut Greg. dicit super Ezech. * Maius etiam est spiritualibus armis contra errores haereticorum, & tentationes Demonum, fideles defendere, quam corporalibus armis populum fidelē tueri: & ideo conuenientissimum est ad praedicationē, & ad alia huiusmodi quae pertinent ad salutem animarum aliquam religionem institui.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ille qui operatur ex uirtute aliter, agit per modū instrumenti. Minister autem est sicut instrumentum animatum, ut Philosophus dicit in 1. Polit. * Vnde quod aliquis auctoritate praetorum praedicat, uel alia huiusmodi faciat, non supergreditur discipularis, uel subiectionis gradum, qui competit religiosi.

AD II. dicendum, quod sicut religiones aliquae instituantur ad militandum non quidem, ut militet auctoritate propria, sed auctoritate principū, uel Ecclesie, quibus ex officio competit, sicut dictū est: * ita etiam religiones instituantur ad praedicationem & confessiones audiendam non quidem auctoritate propria, sed auctoritate praetorum superiorum & inferiorū, ad quos ex officio pertinet. Et ita subseruire praetatis in tali ministerio, est huiusmodi religionis proprium.

AD III. dicendum, quod a praetatis non conceditur talibus religiosi, ut quilibet indifferenter possit praedicare, uel confessiones audire, sed secundū moderationem eorū qui hmoi religionibus praeficiuntur, uel secundum taxationem ipsorum praetorum.

AD IIII. dicendum, quod plebs fidelis non tenetur ex debito iuris ad sumptus ministrandos, nisi ordinariis praetatis, qui pro hoc decimas & oblationes fidelium recipiunt, & alios ecclesiasticos redditus. Sed si alij in hmoi actibus gratis uel in fidelibus ministrare non possent, uel ab eis sumptus exigentes, nō pro hoc grauantur fideles: quia & ipsi possunt liberaliter recopensare temporalem subuentionē, ad quam etiam non teneantur ex debito iuris, tenentur tamen ex debito charitatis, non autem ita quod eis sit tribulatio, alijs autem remissio, ut dicitur 2. ad Corinth. 8.

A Si tamen non inuenirentur qui gratis se huiusmodi obsequijs manciparent, tenerentur ordinarij praetati, si ipsi non sufficerent, per alios ad hoc idoneos quaerere, quibus sumptus ipsi ministrarent.

AD V. dicendum, quod forma septuaginta duorum discipulorum non solum tenent presbyteri curati, sed quicumque alij minoris ordinis, qui episcopis in eorum officio subseruiunt. Non autem legitur, quod septuaginta duobus discipulis Dominus aliquas determinatas parochias assignaret, sed quod mittebat eos ante faciem suam in omnem ciuitatem & locum, quod erat ipse uenturus. Opportunum autem fuit ut praeter ordinarios praetatos alij assummerentur ad huiusmodi officia propter multitudinem fidelis populi, & difficultatem inueniendi sufficientes personas distribuendas singulis plebibus: sicut etiam & religiones ad militandum necesse fuit institui propter defectum secularium principum ad resistendum infidelibus in aliquibus terris.

ARTICVLVS V. ¶ Super Quaestio 188. Artic. quintum.

Utrum sit instituenda aliqua religio ad studendum.

AD QUINTVM sic proceditur. Videtur, quod non sit instituenda aliqua religio ad studendum: Dicitur enim in Psal. 70. Quoniam non cognoui literaturam, introibo in potentias Domini. glo. * id est in uirtutem Christianam: sed perfectio Christiana uirtutis maxime uidetur ad religiosos pertinere. ergo eorum non est studio literarum insistere.

¶ 2. Praet. Id quod est diffensionis principium, religiosi non competit, qui in unitatem pacis congregantur: sed studium diffensionem inducit, unde & in philosophis subsecuta est diuersitas sectarum. unde & Hieronymus super epistolam ad Titum dicit. Antequam diaboli instinctu studia in religione fierent, & diceretur in populis, Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephe &c. ergo uidetur quod nulla religio debeat institui ad studendum.

¶ 3. Praet. Professio Christianae religionis differre debet a professione Gentilium: sed apud Gentiles aliqui philosophiam professabantur, & nunc etiam aliqui seculares dicuntur aliquarum scientiarum professores. non ergo religiosi competit studium literarum.

SED CONTRA est, quod Hier. in epistola ad Paulin. * inuitat eū ad discendum in statu monastico dicēs. Discamus in terris, quorum scientia nobis pseueret in caelis. & infra. Quicquid quaesieris, tecum scire conabor.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictū est, religio potest ordinari ad uitā actiua, & ad uitā cōtemplatiua. inter opera autē uitae actiuae principaliora sunt illa, quae ordinantur directe ad salutē animarū, sicut praedicare, & alia huiusmodi. Cōpetit ergo studium literarū religiosi tripliciter. Primo quidem, quantum ad id quod est secunda secunda s. Thomae. NNN 4 proprium

IN articulo 5. eiusdem q. 188. in responsione ad tertium, nota diligentissime conclusionem & rationem illius. s. q. religiosi non conuenit studium philosophiae, & huiusmodi, quia tota eorum uita mancipata est diuini obsequijs. Vnde sicut negotia secularia sunt absolute prohibita religiosi omnibus, ita studia scientiarum secularium, scilicet philosophiae, mathematicae, & artem liberalium. Verum sicut pietatis gratia de superiorū licentia moderatē possunt religiosi secularia tractare negotia, ut dictū est superius: ita diuinae scientiae gratia licitum est religiosi cum superiorū inuocata beneuolentia curare logica, philosophiae naturalis, & huiusmodi, ut possint errores cofutare, & diuinitatis mysteria intelligere. Et haec bene aduertat religiosi, qui totum uitae tempus in scientijs secularibus consumunt.

Glo. interfectionis libid.

Circa finem illius incipit haec epistola. Praet. Ambro. tua mihi tom. 1. Ar. 1. 2. & 3. & q. 180. artic. 4.

proprium cōtemplatiuā uitae, ad quam studium literarum dupliciter adiuuat. Vno modo, directe cōadiuando ad cōtemplandum, illuminando scilicet intellectum. Vita enim cōtemplatiua, de qua nunc loquimur, principaliter ordinatur ad cōsiderationem diuinorum, ut supra habitū est, in qua dirigitur homo per studium ad cōsiderandum diuina. Vnde in laudem uiri iusti dicitur in Psal. 1. q̄ in lege Domini meditabitur die ac nocte. Et Eccl. 39. dicitur. Sapientiam antiquorū exquiret sapiens, & in prophetis uacabit. Alio modo, studium literarum iuuat ad cōtemplatiuā uitam indirecē, remouendo cōtemplationis pericula. errores q̄ in cōtemplatione diuinorum frequenter accidunt his, q̄ scripturas ignorant. Sicut in collationibus patrum legitur, * quōd Abbas Serapio propter simplicitatem incidit in errorem Anthropomorphitarum, id est, eorum qui Deum habere humanam formam arbitrantur. Vnde dicit Greg. in 6. moral. † quōd nonnulli, dum plus exquirunt cōtemplando quā capiunt, usque ad pericula dogmata erumpunt. Et dum ueritatis esse discipuli humiliter negligunt, magistri errorum fiunt. Et propter hoc dicitur Eccl. 2. Cogitauit in corde meo abstrahere a uino carnem meam, ut animum meum transferrem ad sapientiam, deuitaremque stultitiam. Secundo, necessarium est studium literarum religiosi instituti ad praedicandum, & alia huiusmodi exercendum. Vnde Apostolus dicit ad Titū 1. de episcopo, ad cuius officium huiusmodi actus pertinent. Amplectentem eum, qui secundum doctrinam est, fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui contradicunt arguere. Nec obstat, q̄ apostoli abique studio literarum ad praedicandū sunt misū quia ut Hieronymus dicit in epistola ad Paulin. * Qui quid alijs exercitatio, & quotidiana in lege Dei mediatio trāsferre solet, hoc illis Spiritus sanctus suggererat. Tertio, studium literarū religioni congrui quantum ad id, quod est omni religioni commune: ualet enim ad uitandam carnis sciuiam. Vnde & Hieronymus dicit ad Rusticum monachum, † Ama scripturarū studia, & carnis uitia non amabis. Auertit enim animum a cogitatione lasciuia, & carnem macerat propter studij laborem, secundum illud Eccl. 31. Vigilia honestatis tabefacit carnes. Valet et ad auferendam cupiditatem diuitiarum. Vnde Sapiē. 7. dicitur. Diuitias nihil esse dixi in comparatione illius. Et 1. Machab. 12. dicitur. Nos autem nullo horum indiguimus. Exteriorum subsidiorum, habentes solatio sanctorum libros, qui in manibus nostris sunt. Valet etiam ad obedientiae documentum. Vnde Aug. dicit in libro de operibus monachorum: † Quae est ista peruersitas, lectioni nolle obtemperare, dum uult ei uacare? Et ideo manifestum est, quōd congrue potest insinuari religio ad studium literarum.

Fronimus tamen non loquitur ibi de literarum, sed de studijs dissensionum, quos & schismaticos intrauit in christianam.

AD III. dicendum, quōd philosophatur studia literarum quantum ad doctrinas. Sed religiosus competit principium ad studio literarum pertinentium ad secundum pietatem est, ut dicitur ad Iacobum 3. doctrinis intendere non permissos, quorum tota uita diuinis obsequi nisi in quantum ordinatur ad factum. Vnde Aug. dicit in fine musicae. Non uidentes esse non aestimamus, quos huiusmodi & scientia fallaci pollicentibus diudius uiderimus consideratione cōspicimus. Quod tamen facere non auderemus. Quod tamen facere non auderemus. Quod tamen facere non auderemus. Quod tamen facere non auderemus.

D. 1185.
Q. 208. art. 4.
In collatione. ac. 10. c. 4.
Li. 6. c. 36. pa. sum a prin.

Inter princ. & med. inci. pit haec epi. Frater Ambr. b. q. tua mihi co. 1. De uiuendi forma circa med. 104.

Ca. 17. circa fi. 10. 3.

Gl. ord. ibid.

ARTICVLVS. VI.

Vtrum religio, quae uacat uita contemplatiua, sit potior ea quae uacat operibus uita actiua.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod religio quae uacat uita contemplatiua, non sit potior ea quae uacat operibus uita actiua. Dicitur. n. extra de regularibus, et sententibus ad preligionem, cap. Licet. Sicut maius bonum minori bono praeponitur, ita communis utilitas specia li utilitati praefertur. Et in hoc casu recte preponitur doctrina illatio, sollicitudo cōtemplationis, & labor q̄ti: sed religio est melior quae ad maius bonum ordinat: ergo uidetur quod religio, q̄ ordinatur ad uitam actiua, sint potiores illis, quae ordinantur ad uitam contemplatiuam.

Proter. Ois religio ordinat ad p̄fectionē charitatis, ut supra habitum est. Vnde super illud ad Hebraeos 12. Nondum usque ad sanguinem resistitis, dicitur. † Perfectior in hac uita dilectio nulla est ea, ad qua sancti martyres peruenerunt, q̄ contra peccata uisq; ad sanguinē certant. Certare aut usq; ad sanguinē cōpetit religionib. quae ad minimum ordinantur, quae in pertinent ad uitā actiua ergo uis, quod huiusmodi religiones sint potiorum.

Proter. Tardius uidetur esse aliqua religio perfectior, quanto est actiua: sed nihil prohibet aliquas religiones ad uitā actiua ordinatas esse actiua obsequantē, q̄ sint ille q̄ ordinant ad uitam cōtemplatiuam. ergo sunt potiores.

SED CONTRA est, quod Dominus Luc. 10. dicit, optimam partem esse Marie, per qua uita cōtemplatiua significatur.

AD PRIMVM ergo dicendū, quōd glossa ibi exponit illud de litera ueteris legis, * de qua Apostolus dicit 2. ad Cor. 3. Litera occidit. Vnde non cognoscere literaturam, est non approbare literalē circuncisionem, & ceteras carnales obseruantias.

AD II. dicendum, q̄ studium ad scientiam ordinatur, quae sine charitate inflat, & per consequens dissensiones facit, secundum illud Prover. 13. Inter superbos semper sunt iurgia, sed cum charitate edificat, & concordiam parit. Vnde 1. ad Corin. 1. Apostolus cum dixisset, Diuites facti estis in omni uerbo, & in omni sciētia. postmodum subdit. Id ipsum dicatis omnes, & non sint in uobis schismata. Hieronimus tamen non loquitur ibi de literarum, sed de studijs dissensionum, quos & schismaticos intrauit in christianam.